

Vergaderjaar 2018–2019

32 851

Grensoverschrijdende samenwerking (GROS)

Nr. 56

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 12 juli 2019

In het AO van 17 januari jl. informeerde ik uw Kamer over de voortgang met betrekking tot grensoverschrijdende samenwerking (Kamerstuk 32 851, nr. 55). Sindsdien heeft een verdere uitvoering plaatsgevonden van governance-afspraken waarover ik uw Kamer heb bericht. Zo heb ik op 8 mei jl., samen met de Vlaamse Minister-President Bourgeois, in Gent de aftrap gegeven voor een gezamenlijk traject om grensknelpunten in het Nederlands-Vlaamse grensgebied aan te pakken. Ook vond op 9 mei jl. de eerste Grenslandconferentie in Venlo plaats, waar de samenwerking tussen Nederland en Noordrijn-Westfalen centraal stond.

De Atlas van Gemeenten, die op 22 mei jl. verscheen, onderstreept het belang van grensoverschrijdende samenwerking en laat zien dat dit kansen biedt om de aantrekkelijkheid van grensregio's te vergroten. Dit benadrukt voor mij het belang om te blijven samenwerken met medeoverheden om verdere grensoverschrijdende samenwerking mogelijk te maken, initiatieven te ondersteunen, de juiste randvoorwaarden te creëren en grensbarrières waar mogelijk weg te nemen.

Met deze brief informeer ik zowel de Eerste Kamer als de Tweede Kamer, mede namens de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat, over de voortgang van grensoverschrijdende samenwerking. Dit doe ik langs de bij u bekende vier sporen van het kabinetsbeleid op grensoverschrijdende samenwerking. Daarbij ga ik tevens in op een aantal toezeggingen gedaan tijdens het laatste AO, zoals ook recent is verzocht door uw Kamer.

1. Grensoverschrijdende initiatieven

Grensoverschrijdende jongerenevenementen

Samen met Europaminister Holthoff-Pförtner van Noordrijn-Westfalen heb ik tijdens de Grenslandconferentie op 9 mei jl. het programma «Onbegrensd/Unbegrenzt» gelanceerd. Daarmee geef ik invulling aan de uitvoering van de motie van het lid Van der Molen c.s.¹ met betrekking tot het bevorderen van grensoverschrijdende jongerenevenementen. Dit programma geeft een impuls aan jongerenuitwisseling over de grens door sport- en cultuurevenementen en vraagt daarbij aandacht voor elkaars taal en cultuur en de vele mogelijkheden die er zijn om te leren of te werken in het buurland.

Inmiddels hebben er diverse evenementen plaatsgevonden waar, ondersteund door dit programma, jongeren spelenderwijs hebben kennis gemaakt met elkaar en elkaars taal en cultuur. Een succesvol voorbeeld van een jongerenuitwisseling is het jeugdevenement op 7 en 8 mei 2019 met leerlingen uit Heerlen. Leerlingen gingen met elkaar in debat over de samenwerking in de grensregio met buurlanden België, Duitsland en Nederland. Dit krijgt in de toekomst een vervolg, samen met leerlingen uit onder meer Aken. Andere voorbeelden zijn de Olympische sportdag voor de jeugd in Drenthe, gekoppeld aan de voetbalinterland Noord-Nederland – Nedersaksen op 15 juni 2019, en het eerste Schuttersfeest voor jongeren dat op 13 juli a.s. plaatsvindt in Limburg, waarbij jongeren uit België, Duitsland en Nederland elkaar treffen. Ten behoeve van verdere subsidiëring van toekomstige grensoverschrijdende jongerenevenementen kom ik in het najaar met een subsidieregeling.

Regio Deals

Gedurende de afgelopen maanden heb ik me ervoor ingespannen dat grensoverschrijdende samenwerking onderdeel uit zal maken van vier Regio Deals met grensregio's. Voor het partnerschap met Zuid- en Oost-Drenthe wordt gekeken naar de mogelijkheden over de grens met Duitsland om de regio een sociaaleconomische impuls te geven, gekoppeld aan de pijlers werken en welzijn. Voor de Regio Deal met Twente worden de kansen van samenwerking met Duitse partners uit Ostwestfalen-Lippe en Münster verkend, onder meer op het gebied van productietechnologie en startups. In de Achterhoek willen betrokken partijen grensoverschrijdend samenwerken en ondernemen verder stimuleren en faciliteren vanuit de pijlers smart governance en smart economy. Tot slot wordt bekeken hoe de Regio Deal met Parkstad Limburg voort kan bouwen op de samenwerking met de regio Aken om te komen tot een grensoverschrijdend arbeidsmarkt- en onderwijsnetwerk. Ook wordt gekeken naar het ontwikkelen van een gemeenschappelijke economische ruimte door het stimuleren van samenwerking tussen kennisinstellingen en bedrijven en door het creëren van grensoverschrijdende mobiliteitsoplossingen.

Formele ondertekening van deze deals zal de komende periode zijn beslag krijgen.

Recente regionale initiatieven

Tijdens mijn werkbezoeken in de afgelopen tijd heb ik veel aansprekende grensoverschrijdende initiatieven gezien, die in het kader van Regio Deals of in een ander verband worden ontwikkeld. Tijdens mijn werkbezoek aan

¹ Kamerstuk 35 000 VII, nr. 21

Drenthe en Groningen op 17 juni jl., is uit de regio de ambitie getoond om de inzet in de Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe te koppelen aan de Duitslandagenda van de provincie. In de middag zijn Minister Bruins van Medische Zorg en Sport en ik geïnformeerd over diverse projecten op het gebied van grensoverschrijdende zorg. Door digitalisering en innovatie wordt zorg in de grensregio beter toegankelijk voor inwoners van Nederland en Duitsland.

Op 19 juni jl. heb ik in Aken verschillende partijen gesproken over de grensoverschrijdende initiatieven van de stad, universiteit en handelskamer. De stad en stadsregio Aken zijn belangrijke partners in de Regio Deal Parkstad Limburg. De Rheinisch-Westfälische Technische Hochschule (RWTH) Aken werkt op diverse onderwerpen nauw samen met de Universiteit Maastricht (UM). Uit deze samenwerking is bijvoorbeeld het Aachen-Maastricht Institute for Biobased Materials (AMIBM), een gezamenlijk instituut gevestigd op de Brightlands Chemelot Campus in Sittard-Geleen, ontstaan. Daarnaast zijn RWTH en UM samen met Belgische universiteiten en wetenschappelijke partners in de voorbereidingen van een kandidatuur voor de Einstein Telescoop. Zij zien in de Einstein Telescoop een mogelijkheid om de grensregio nog sterker wetenschappelijk te profileren en zetten zich daarom gezamenlijk in voor de komst van de Einstein Telescoop in Zuid-Limburg. Verder levert de Industrie- und Handelskammer (IHK) via het Deutsch-Niederländisches Jugendwerk Aken een bijdrage aan de uitwisseling van jongeren als onderdeel van de «Onbegrensd»-samenwerking met Noordrijn-Westfalen. Ook heeft de IHK onlangs een samenwerkingsovereenkomst ondertekend met LIOF, de regionale ontwikkelingsmaatschappij van de Provincie Limburg.

2. Randvoorwaarden en grensbarrières

Aanpak grensknelpunten Nederland – België

In vervolg op de afspraken die zijn gemaakt tijdens de Vlaams-Nederlandse top op 5 november 2018 tussen de Minister-Presidenten van Vlaanderen en Nederland en mijzelf, heb ik met de Vlaamse Minister-President op 8 mei jl. nadere afspraken gemaakt over de aanpak van de geïnventariseerde belemmeringen in het gemeenschappelijke havengebied tussen Gent en Terneuzen². Deze belemmeringen zijn naar oordeel van de betrokkenen in het havengebied het gevolg van verschillen in regelgeving op diverse beleidsterreinen, onder andere rondom vergunningen voor infrastructurele projecten, transport van afvalstoffen, grensarbeid, en bevoegdheden van de havenmeesters. De inventarisatie treft u als bijlage bij deze brief aan³.

Met de hiervoor genoemde inventarisatie als vertrekpunt, hebben de Vlaamse Minister-President en ik afgesproken opdracht te geven voor een nadere analyse van de genoemde grensknelpunten. Daarbij wordt tevens in kaart gebracht welke mogelijkheden er zijn binnen bestaande wetgeving en internationale afspraken, bijvoorbeeld in Benelux-verband, dan wel welke mogelijkheden ontwikkeld kunnen worden om de geïnventariseerde belemmeringen weg te nemen. Voor een aantal oplossingen zal aan Belgische kant ook betrokkenheid van de federale overheid nodig zijn, terwijl aan Nederlandse kant verschillende departementen en de medeoverheden betrokken moeten worden.

² Kamerstuk 32 851, nr. 53

³ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

Gelet op de complexe bestuurlijke context en de focus op botsende wet- en regelgeving zijn de Vlaamse Minister-President en ik verheugd dat mevrouw Berx, gouverneur van de provincie Antwerpen, en de heer Donner, oud-vicepresident van de Raad van State, dit traject zullen begeleiden. Zij doen dit in nauwe samenwerking met de commissaris van de Koning in de provincie Zeeland en de gouverneur van de provincie Oost-Vlaanderen alsmede met prof. Koeman, lid van de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli). Ik verwacht uw Kamer in de tweede helft van 2020 te kunnen informeren over de resultaten van dit traject.

Leidraad grenseffecten

Momenteel werkt het Ministerie van BZK in afstemming met de vakdepartementen aan de opstelling van de leidraad grenseffecten. Dit geeft een verdere uitvoering aan de motie van het lid Van der Molen c.s.⁴ Naar aanleiding van mijn toezegging uit het AO van 17 januari jl. om u te informeren over de voortgang van de leidraad grenseffecten, kan ik uw Kamer melden dat de leidraad naar verwachting na de zomer van 2019 gereed zal zijn. Hierna zal deze als hulpmiddel toegevoegd worden aan het Integraal afwegingskader (www.naarhetaak.nl), ter ondersteuning van beleidsmedewerkers en wetgevingsjuristen die de effecten in beeld moeten brengen.

Duitse leraren

Tijdens het AO van 17 januari jl. heb ik toegezegd u te informeren over de mogelijkheid tot een *fast track* voor Duitse leraren en de snelle erkenning van hun diploma om zo de tekorten op de Nederlandse arbeidsmarkt te helpen tegengaan. Zoals aangegeven in de Kamerbrief van 11 januari jl.⁵, is door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap overleg gevoerd met de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO), de bevoegde autoriteit en erkennende instantie voor toelating tot het beroep leraar in Nederland van leraren met een buitenlands diploma. Uit dit overleg bleek dat het uitgangspunt is dat een in Duitsland in een bepaald vak opgeleide leraar, dat vak ook in Nederland mag geven. Op dit punt is er dus geen belemmering voor een in Duitsland opgeleide leraar om les te geven in Nederland. Een sneller of speciaal traject voor leraren uit Duitsland is hierin niet mogelijk. Zodra een aanvraag binnenkomt controleert DUO of de aanvrager het juiste diploma heeft. Indien dit het geval is, gaat zij over tot het erkennen van het diploma.

Verder kan ik u informeren dat zowel Nederland als Duitsland kampen met een tekort aan leraren voor verschillende vakken, waaronder in Nederland leraren Duits. In een trilaterale werkgroep met Vlaanderen en Noordrijn-Westfalen is informatie uitgewisseld over de tekorten. Daarnaast zijn verschillende maatregelen genomen om dit tekort zoveel mogelijk in te perken, onder andere door te proberen de interesse in het vak leraar te vergroten en door mogelijkheden tot het bevorderen van zij-instroom te onderzoeken.

Grensinfopunten (GIP's)

In het najaar van 2019, naar verwachting in september, ondertekent de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid met lokale en regionale overheden convenanten over de duurzame financiering van de Grensinfopunten (GIP's). Hiermee wordt de financiering van de GIP's aan de Nederlandse zijde volledig geborgd. Voor 2019 en 2020 wordt in de

⁴ Kamerstuk 32 851, nr. 8

⁵ Kamerstuk 32 851, nr. 54

convenanten tevens een Rijksbijdrage beschikbaar gesteld om een kwaliteitsslag voor het totaal van de GIP's mogelijk te maken. Met het inrichten van een nieuw GIP in Baarle-Nassau later dit jaar wordt ook aan de grens met België een sluitend netwerk bereikt.

De Euregio's aan de Duitse grens hebben tijdens de Grenslandconferentie op 9 mei jl. het «Samenwerkingsplan GIP's 2020» ondertekend. Hierin zijn afspraken vastgelegd over het verbeteren van de kwaliteit van de dienstverlening, netwerkvorming en gemeenschappelijke branding van de grensinfopunten. Dit plan zal aan de basis liggen van de invulling van de eerdergenoemde Rijksbijdrage voor kwaliteitsverbetering.

Internettoegang Schinveld

Zoals ik uw Kamer berichtte naar aanleiding van Kamervragen over internettoegang in Schinveld⁶, hebben betrokken partijen de afgelopen tijd gewerkt aan oplossingen. Inmiddels is er in april jl. een oplossing gevonden in de vorm van een door KPN geplaatste 4G-modem op een mast. Deze oplossing kan mogelijk ook voor andere afgelegen gebieden in de grensregio een uitkomst bieden.

Gezamenlijk werkbezoek met de Minister van Justitie en Veiligheid

Tijdens het AO van 17 januari jl. heb ik toegezegd verslag uit te brengen van een voorzien bezoek aan België met de Minister van Justitie en Veiligheid in het kader van de aanpak van ondermijning en drugscriminaliteit in grensgebieden. Zoals aangegeven tijdens het AO is dit een belangrijk thema dat binnen het kabinet de primaire verantwoordelijkheid is van de Minister van Justitie en Veiligheid. Er wordt nog gezocht naar een geschikte gelegenheid waaraan de Minister van Justitie en Veiligheid en ik een bijdrage kunnen leveren.

3. Governance

Grenslandagenda Noordrijn-Westfalen – Nederland

Vorig jaar november vond de eerste regeringsdialoog plaats met Noordrijn-Westfalen. Hier zijn onder meer afspraken gemaakt over de vernieuwde grensoverschrijdende governance-structuur. Als onderdeel hiervan is besloten een jaarlijkse Grenslandconferentie te organiseren. De eerste Grenslandconferentie vond op 9 mei jl. plaats. Met meer dan 300 aanwezigen kende deze eerste Grenslandconferentie een zeer hoge opkomst. Bestuurders, ambtenaren en samenwerkingsorganisaties deelden informatie en bespraken mogelijke kansen en knelpunten voor de grensoverschrijdende samenwerking tussen Noordrijn-Westfalen en Nederland. Dit gebeurde aan de hand van voorgestelde ambities op het gebied van het vergroten van het aanbod van taalonderwijs en grensoverschrijdende stages en leerplekken, het boeken van verdere voortgang rondom e-ticketing en reizigersdiensten en structurele arbeidsmarktbe-middeling.

Voor wat betreft dit laatste is het aanbod aan informatie en advies voor grensarbeiders de laatste jaren aanzienlijk uitgebreid. De ambitie voor het komende jaar is het behouden en versterken van structurele samenwerking op het gebied van arbeidsmarktbe-middeling met relevante arbeidsmarktpartijen in de euregio's langs de grens tussen Nederland en Noordrijn-Westfalen. De samenwerking kan vanuit een fysieke locatie per euregio als *one-stop shop* gecombineerd worden met een vestiging van

⁶ Aanhangsel Handelingen II 2018/19, nr. 751

een GLP, maar een goed functionerende netwerksamenwerking kan ook voldoen. Het komende jaar zullen partijen in de grensregio's deze opties verkennen.

Tevens is de ambitie om de dienstverlening in de euregio's het komende jaar uit te breiden met informatie en advies over waardering van diploma's en beroepskwalificaties. Hiervoor zullen ook de roadmaps en factsheets worden benut die momenteel worden ontwikkeld in het kader van het door de Europese Unie en het Ministerie van OCW gefinancierde *B-solutions* project «Roadmap en factsheet voor de erkenning van kwalificaties voor kansrijke beroepen». Zoals eerder aan uw Kamer gemeld, wordt dit project dit najaar afgerond. Hiermee wordt tevens uitvoering gegeven aan de motie van het lid Van der Graaf c.s.⁷.

Mede op basis van de Grenslandconferentie van 9 mei jl. wordt de Grenslandagenda de komende weken definitief gemaakt. De uitvoering is primair een zaak van de lokale en regionale partijen. Daar waar ondersteuning van het Rijk noodzakelijk is, zal ik in gesprek gaan met de betreffende vakdepartementen.

Naar een Grenslandagenda met Nedersaksen

Begin 2019 heb ik Staatssecretaris Mielke van de Staatskanzlei Nedersaksen gesproken in het kader van de afronding van de samenwerkingsagenda tussen Nedersaksen en Nederland. Deze agenda is tot stand gekomen in samenwerking met de provincies Groningen, Drenthe, Overijssel en Fryslân, de Staatskanzlei van Nedersaksen en het Ministerium für Bundes- en Europaangelegenheiten und Regionale Landesentwicklung, en geeft de kaders voor de grensoverschrijdende samenwerking tussen Nedersaksen en Nederland. De commissaris van de Koning van Groningen, de heer Paas, heeft aan Nederlandse kant de rol als verkenners van de grensoverschrijdende governance-structuur vervuld. Het governance-model bouwt voort op de bestaande banden tussen Nederland en Nedersaksen en heeft tot doel de samenwerking met Nedersaksen op thema's als economie, arbeidsmarkt, onderwijs, klimaat, infrastructuur en natuur te optimaliseren. In de komende periode wordt nadere invulling gegeven aan deze thema's.

In het najaar wordt de samenwerkingsagenda formeel ondertekend. In de tussentijd wordt aan beide zijden van de grens al gewerkt aan de implementatie ervan. Voorbeelden hiervan zijn de voorbereiding van een evenement op de Hannover Messe in 2020 en de voorbereiding van een «Fachtreffen» (technisch overleg) met Nedersaksen over waterstof.

4. EU en Benelux

Interreg-programma's

Tijdens het AO van 17 januari jl. heb ik toegezegd u te informeren over relevante zaken rondom de Interreg-programma's. Namens het kabinet is de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat hiervoor verantwoordelijk, omdat de Interreg-programma's gefinancierd worden uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO). Nederland is groot voorstander van meer grensoverschrijdende samenwerking binnen het cohesiebeleid via de Interreg-programma's of via de reguliere EFRO-programma's. De Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat heeft hier onlangs in Boekarest nadrukkelijk aandacht voor gevraagd in een informele Raad van Ministers over cohesiebeleid.

⁷ Kamerstuk 32 851, nr. 41

De onderhandelingen over de Interreg-verordening met het Europees parlement zullen mogelijk in de tweede helft van 2019 starten. In de Raadspositie heeft Nederland onder andere bedongen dat huidige programmagebieden van goed functionerende programma's kunnen worden voortgezet.

Benelux

Met het secretariaat van de Benelux Unie wordt op een aantal dossiers nauw samengewerkt, onder andere rondom de intensivering van de samenwerking tussen Baarle-Nassau en Baarle-Hertog. Ook wordt gebruik gemaakt van de juridische expertise van de Benelux inzake de afspraken die op 8 mei jl. in Gent zijn gemaakt over de aanpak van de grensoverschrijdende belemmeringen in het gemeenschappelijk havengebied van Gent en Terneuzen.

Ten slotte

In reactie op het SER-advies «Prioriteiten voor een fair Europa»⁸, heeft het kabinet onder andere duidelijk verwoord een interne markt na te streven waarin belemmeringen voor ondernemers en burgers met maatwerk worden opgelost, waarin een betere implementatie en handhaving van regelgeving centraal staat, en waarbij Europese samenwerking nodig is op terreinen als grensoverschrijdende arbeidsmobiliteit en arbeidsvoorwaarden en -omstandigheden⁹. Mijn beleid, dat zich richt op het wegnemen van belemmeringen, de gerichte inzet van (Europese) financiële middelen voor samenwerking tussen grensregio's, en het creëren van goede randvoorwaarden voor grensoverschrijdende initiatieven, heeft uitdrukkelijk tot doel daar aan bij te dragen.

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
R.W. Knops

⁸ <https://www.ser.nl/nl/adviezen/fair-europa>

⁹ Kamerstuk 21 501-31, nr. 526